

Akademik Kıskançlık Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Duygu KOÇAK *

Öz

Bu araştırmanın amacı akademik kıskançlık düzeyini belirlemeye yönelik bir ölçme aracı geliştirmektir. Bu amaç doğrultusunda öncelikle alanyazın incelemesi yapılarak kuramsal çerçeve ve ardından 47 maddelik madde havuzu oluşturulmuştur. Uzman görüşüne sunulan maddelerde eleme ve düzeltmeler yapılarak 41 madde kullanımına karar verilerek deneme formu elde edilmiştir. Araştırmada toplam 478 üniversite öğrencisinin görüşüne başvurulmuştur. Deneme uygulaması yapılmadan önce Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesinde öğrenim görmekte olan 10 öğrenci ile maddelerin anlamına ilişkin birebir görüşmeler yapılmıştır ardından deneme formu 254 üniversite öğrencisine uygulanarak elde edilen veriler Açıklayıcı Faktör Analizi ile çözümlenmiş ve analiz sonucunda 19 maddelik üç faktörlü (Olgunluk, Kendine yönelme ve Haset) bir yapı ortaya konmuştur. Tanımlanan yapının sinanması amacıyla ölçeğin son hali 154 kişilik başka bir gruba uygulanarak elde edilen veriler Doğrulayıcı Faktör Analizine tabi tutulmuştur ve ölçeğe ilişkin uyum indekslerinin iyi uyum veya kabul edilebilir uyum değerleri arasında olduğu görülmüştür. Buna göre 3 faktörlü 19 maddelik yapı doğrulanmıştır. Ölçeğin bütünü Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı .779, Haset alt faktörünün .840, Kendine yönelme alt faktörünün .840 ve Olgunluk alt faktörünün ise .817 olduğu bulgusuna erişilmiştir. Ölçeğin kararlılık anlamında güvenirliliğinin belirlenmesi amacıyla iki hafta arayla 57 kişilik farklı bir gruba uygulama yapılarak iki uygulama arasındaki korelasyon .89 olarak kaydedilmiştir. Bu bulgulara bağlı olarak geliştirilen Akademik Kıskançlık Ölçeğinin, geçerli bir ölçme aracı olduğu ve akademik kıskançlığı ölçmede güvenilir puanlar vereceği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kıskançlık, haset, akademik kıskançlık, akademik başarı, ölçek geliştirme.

GİRİŞ

Kıskançlık başta kişiler arası duygusal ilişkilerde olmak üzere psikoloji, sosyoloji, antropoloji gibi birçok alanda ele alınan bir kavramdır (Pines & Aronson, 1983). Kıskançlık ile ilgili ilk kuram çalışmasının Lewin (1948) tarafından yapıldığı ve özellikle evli çiftler arası ilişkilerde gündeme gelen bir duygu veya davranış olduğu bilinmektedir. Pines (1998) *kıskançlığı* değer verilen bir ilişkinin sonlanmasına ya da bozulmasına yol açabilecek bir tehlike unsuruna yönelik verilen tepki olarak tanımlamıştır. Bir ilişkide kişinin partnerinin bir başka kişiyle ilişkisinden kaynaklanan (Buunk & Bringle, 1987; White, 1981) duygusal tepki, ilişkinin bozulmasına ya da bitmesine yönelik gösterilen öfke, mutsuzluk ve korku duygularıyla ortaya çıkan duygu durumu (DeSteno & Salovey, 1996) tanımları yapılmıştır. *Kıskançlığın*, sıklıkla duygusal bir ilişki ya da evlilikte bir rakibin varlığı sonucu ilişkinin sonlanması ihtimaline yönelik gösterilen tepki (Buunk, Angleitner, Oubaid & Buss, 1996; Mathes & Severa, 1981) olarak tanımlandığı ifade edilebilir.

Tüm bu tanımlar *kıskançlığı*, bir duygusal ilişki durumunu temel alarak ilişkinin bitmesi ya da sonlanması ihtimaline yönelik gösterilen tepki olarak açıklamaktadır. Pines ve Bowes (1992) *kıskançlığın* birçok karmaşık duygular bütünü olduğunu ve çoğu insan için son derece acı verici olduğunu ifade etmektedirler. Kıskançlığın neden kaynaklandığına ilişkin de çeşitli yaklaşımlar bulunmaktadır. Örneğin Mead (1977), kıskançlığın kültürel ya da bireysel kaynaklı güvensizlik ve yetersizlik duygularından kaynaklandığını ileri sürmektedir. Greenberg ve Pyszczynski (1985), kıskançlığın temelinde aşk, düşük özsaygı, kaybetme korkusu ve güvensizliğin olduğunu ifade etmektedirler. Freud ise kıskançlığın temelinde ilişkin dört farklı açıklama yapmıştır (Pines, 1998): Aşık olunan kişinin kaybedileceği korkusunun verdiği üzüntü, istediğimiz her şeye sahip olamayacağımızı fark etme (acı farkındalık), başarılı rakiplere duyulan haset duyguları ve kaybetmiş olmaktan

* Dr. Öğr. Üyesi, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Antalya-Türkiye, duygu.kocak@alanya.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-3211-0426

Bu makaleye atıfta bulunmak için:

Koçak, D. (2019). Akademik kıskançlık ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Journal of Measurement and Evaluation in Education and Psychology*, 10(4), 467-479. doi: 10.21031/epod.566752

Geliş Tarihi: 17.05.2019
Kabul Tarihi: 31.10.2019

kendimizi sorumlu tutmamıza yol açan öz-eleştiri. Freud'un kıskançlığa ilişkin yaptığı açıklamada farklı bir noktaya değindiği görülmektedir. Bu farklı nokta başarılı rakiplere karşı duyulan hasetlidir. Haset kavramı günlük yaşantıda kıskançlık ile benzer anılsa da duygusal ilişkilerdeki kıskançlıkla önemli ölçüde benzerlikler taşımaktadır. Ancak sahip olunmayan bir şeye ve algılanan bir rakibe yönelik olması nedeniyle farklıdır.

Haset, bireyin başka insanların sahip olduklarına sahip olma isteğini, başkalarının sahip olduğu maddi olanakları, başarıyı, fiziksel özellikleri kendininkilerle karşılaştırmayı ve sonuçta da bir başkasının kendisinden daha üstün nitelik ya da niceliklere sahip olmasını kabullenememe noktasına varan bir durumu anlatır (Anderson, 2002; Kim & Hupka, 2002; Parrott & Smith, 1993; Pines, 1998). Kıskançlıkta birey sahip olduğu bir durumu yani ilişkiyi korumaya yönelik tepki gösterirken, hasette birey sahip olmadığı bir durumu ister (Pines & Aronson, 1983). Kıskançlıkla haset arasındaki temel farklardan birisi de kıskançlığın hasette olduğu gibi iki kişiyi değil, üç kişiyi içeren bir durum olmasıdır. Bir birey bir diğerine imrenebilir ve onun sahip olduklarına göz koyabilir; mal varlığı, güzel gözleri, kişilik özellikleri, başarısı ve benzeri. Hasetin odak noktası bir nesne ya da özelliktir. Kıskançlığın odağı ise var olan ilişki için tehdit olarak algılanan bir üçüncü kişidir (Brehm, 1992; Friday, 1985; Pines, 1998; Salovey & Rodin, 1986). Spielman'e (1971) göre *haset*, bireyin başka bir bireyin sahip olduğu şeye sahip olma isteğidir ve sahip olmak istediği şeye başkasının sahip olmasının verdiği mutsuzluk ve kendini kötü hissetme durumudur. Buna göre haset, sahip olmamanın verdiği öfke ve üzüntüyle kendini göstermektedir.

Salovey ve Rodin (1986), haset ve kıskançlık arasındaki ayrımı sosyal ilişki kıskançlığı ve sosyal karşılaştırma kıskançlığı tanımlarını yaparak ortaya koymuştur. Buna göre bir bireyin bir başkasıyla olan ilişkisinin (bu bir nesne de olabilir), bir başka kişi tarafından tehdit edilmesine karşı gösterilen tepki *sosyal ilişki kıskançlığıdır*. Bu durum sahip olunan bir şeyin elinden alınması riskine karşı gösterilen tepki olarak düşünülebilir. Sahip olunan şey bir ilişki, ev, araba, başarı, mesleki pozisyon olabilir ancak çoğunlukla sahip olunan duygusal bir ilişkinin kaybedilmesi ya da bozulması riskine karşı gösterilen tepki olarak tanımlanmaktadır. *Sosyal karşılaştırma kıskançlığında* ise bireyin sahip olmak istediği ilişki, mesleki pozisyon, başarı, ev, araba, bir kişilik özelliği ya da fiziksel özellik vardır ve bu duruma sahip olan bir başka kişiye karşı beslenen ve yerini almaya yönelik çabadır. Her iki tanım da *günlük hayatta kıskançlık* olarak adlandırılrsa da sosyal ilişki kıskançlığının kıskançlık kavramına, sosyal karşılaştırma kıskançlığının ise haset kavramına karşılık geldiği ifade edilebilir.

Kıskançlık ve hasede ilişkin yapılan tanımlar incelendiğinde her iki kavramın birbiriyle doğrudan ilişkili olduğu görülmektedir. Biri sahip olunan bir şeyi koruma eğilimidir, diğeri ise sahip olunmayan bir şeyi elde etme eğilimidir. X ve Y kişileri ve A nesnesi ile bu iki kavram şöyle özetlenebilir: X kişisi A'ya sahiptir ve Y'nin A'ya sahip olmayı istediğini bilir. Bu durumda X'in A'yı Y'den koruma duygusu kıskançlıktır. Y kişisi A'ya sahip olmak ister ancak X onun sahibidir. Bu durumda Y'nin A'yı X'ten almaya yönelik amacı ve tepkisi hasettir. Kıskançlık ve haset bu bir şeyi elde etme ya da kaybetmeme istekleri sürecinde yaşanan karmaşık duygu durumlarını içermektedir. Bu karmaşık duygu durumlarını ve ilişkili olduğu değişkenleri ortaya koymaya yönelik özellikle duygusal ilişkilerdeki kıskançlığı ölçmeye yönelik alanyazında çeşitli çalışmalara ve ölçeklere rastlanmaktadır. Hamamcı (2002) tarafından geliştirilen, İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği, Pfeiffer ve Wong (1989) tarafından geliştirilen ve Karakurt (2001) tarafından uyarlanan Çok Boyutlu Kıskançlık Ölçeği, Kızıldağ (2017) tarafından geliştirilen Duygusal Kıskançlık Ölçeği, Kızıldağ ve Yıldırım (2017) tarafından geliştirilen Eş Duygusal Kıskançlık Ölçeği gibi ölçeklerle özellikle duygusal ilişkilerdeki kıskançlık bir yapı olarak tanımlanmaya ve ölçülmeye çalışılmıştır.

Kıskançlık denildiğinde akıllara duygusal ilişkilerdeki kıskançlık geliyor olsa da bu konuda önemli noktalardan birisi de eğitim hayatında karşılaşılan bireyler arası kıskançlık ve hasetlik kavramlarıdır. Freud'un yapmış olduğu kıskançlık açıklamasında değinilen başarılı rakiplere duyulan haset duyguları ve kaybetmiş olmaktan kendimizi sorumlu tutmamıza yol açan öz-eleştiri durumu kıskançlığın önemli ve sıklıkla karşılaşılan bir boyutunu oluşturmaktadır (Pines, 1998). Massé ve Gagné (2002) yaptıkları çalışmada akranları arasında başarıyla sıyrılan öğrencilerin akranları tarafından kıskanıldığını (haset kavramına karşılık gelen bir kıskanma olarak tanımlamaktalar), öğrencilerin akademik başarılarına ya da zekâlarına göre yaşatlarının sosyal ve akademik başarılarına karşı kıskançlık yaptıklarını ortaya

koymuşlardır. Rentzsch, Schröder-Abé ve Schütz (2015) akademik benlik saygısı ile başkalarına karşı özellikle rekabet içeren ortamlarda düşmanlık duygusu beslediğini ve buna hasedin aracılık ettiğini ortaya koymuşlardır. González-Navarro, Zurriaga-Llorens, Tosin-Olateju ve Llinares-Insa (2018) çalışma hayatında rekabet ortamında hasedin kişiler arası ilişkileri yönettiğini ortaya koymuştur. Sınırlı sayıda olan bu çalışmalarda haset ya da kıskançlık duygusunun ölçülmesinde nitel yaklaşımların kullanıldığı ve alanyazında akademik ortamlarda karşılaşılan kıskançlık durumunu ölçmeye yönelik bir ölçme aracının olmadığı görülmüştür.

Günümüzde eğitim kurumlarının ve üniversite mezunu birey sayısının her yıl biraz daha artması ile hem eğitim kurumlarında hem mesleki kurumlarda rekabetin olduğu ve bunun haset kavramını getireceği düşünülmektedir. Araştırma sonuçları bunu desteklemektedir. Yapılan çalışmalar ve kullanılan ölçme araçları incelendiğinde doğrudan akademik kıskançlığı ortaya koymaya yönelik bir ölçme aracının bulunmadığı görülmektedir. Bunun dolaylı sonucu akademik kıskançlık kavramına ilişkin kuramsal çerçevenin oluşturulamamasıdır. Duygusal kıskançlığı ölçmeye yönelik ölçme araçlarının sayıca fazla olması bu özelliğin tanımlanmasını ve ilgili olabilecek değişkenlerle ilişkisinin araştırılmasını beraberinde getirmektedir. Dolayısıyla duygusal ilişkilerde kıskançlığa ilişkin kuramların gelişmesi sağlanmıştır. Alanyazında akademik kıskançlığı ölçmeye yönelik bir ölçme aracının olmaması bu özelliğin yeterince araştırılmamasına da yol açmaktadır. Ölçeğin araştırmacılar tarafından kullanılması yapının ilişkili olduğu kavramları ve yapıları tanımlamaları açısından önemli bir başlangıç noktasıdır. Bir diğer ifadeyle, akademik kıskançlık kavramının bir ölçme aracı ile ölçülebilmesi yapının ilişkili olduğu diğer yapı ve özelliklerin belirlenmesini de sağlayacaktır. Bu nedenle ölçeğin akademik kıskançlığa ilişkin kuramsal yapının gelişmesinde önemli rol oynayacağı düşünülmektedir. Bir bireyin akademik kıskançlık düzeyinin belirlenmesi, bu özelliğin kişinin akademik başarısını, eğitim hayatının seyrini, akran ilişkilerini ve diğer akademik durumları nasıl etkileyeceğini belirlemeyi kolaylaştıracaktır. Bu anlamda akademik kıskançlık ölçeğinin okullarda rehberlik birimlerince kullanılması da öğrencileri tanıma ve bu doğrultuda danışmanlık edebilme açısından önemli olacaktır.

Araştırmanın Amacı

Alanyazında kıskançlık kavramının sıklıkla incelenmesine rağmen akademik kıskançlık kavramına ilişkin kuramsal bir çalışmaya rastlanmamaktadır. Bununla birlikte özellikle duygusal ilişkilerde kıskançlık kavramını ölçmeye yönelik birçok ölçme aracının bulunması ilgili kuramsal yapının gelişmesine temel oluşturmaktadır. Akademik kıskançlık kavramına ilişkin kuramsal yapının tanımlanmamış olmasının bir nedeni olarak ilgili yapıyı ölçmeye yönelik ölçme aracının olmaması düşünülebilir. Bu doğrultuda bu araştırmanın temel amacı akademik kıskançlık ölçeğinin geliştirilmesidir. Bu temel amaçla birlikte akademik kıskançlık kavramına ilişkin kuramsal alt yapıya temel oluşturulması da amaçlanmaktadır. Buna göre bu çalışmada akademik kıskançlık kavramına ilişkin göstergelerin belirlenerek, ölçme aracının geliştirilmesi araştırmanın temelini oluşturmaktadır.

YÖNTEM

Bu araştırma, Akademik Kıskançlık Ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarının yapıldığı betimsel bir araştırmadır ve akademik kıskançlık özelliği ele alınarak psikometrik özellikleri ortaya koyulmuştur.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu, 2018-2019 Eğitim-Öğretim Yılı Güz Döneminde Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan ve rasgele örnekleme yöntemiyle seçilen toplam 478 öğrenci oluşturmaktadır. Verilerin toplanması aşamasında dört farklı çalışma grubu oluşturulmuştur. Birinci çalışma grubu ölçek maddelerinin yazımı aşamasında maddelerin öğrenciler tarafından nasıl anlaşıldığını ortaya koymak için belirlenmiştir. 10 öğrenci ile birebir görüşmeler

yapılmıştır. Bu çalışma grubunda yer alan öğrencilere madde havuzu oluşturulmadan önce akademik kıskançlık durumunda yaşayacakları duygular ve sergileyecekleri davranışlar hakkında kompozisyon yazdırılmıştır. İkinci çalışma grubu ölçek maddeleri yazıldıktan sonra yapılan deneme uygulamasına katılan 254 öğrenciden oluşmaktadır. Bu uygulamada elde edilen veriler Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve iç tutarlılık anlamında güvenilirlik hesaplamalarında kullanılmıştır. İkinci çalışma grubunda yer alan katılımcıların bilgileri Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. İkinci Çalışma Grubunda Yer Alan Katılımcılara İlişkin Bilgiler

	Sınıf	Eğitim Fakültesi	Meslek Yüksek Okulu	Mühendislik Fakültesi	İşletme Fakültesi	Tıp Fakültesi
Kadın	1.	24	6	1	-	5
	2.	50	8	7	9	-
	3.	21	-	1	17	-
	4.	5	-	-	-	-
Erkek	1.	5	2	1	1	1
	2.	30	14	9	8	5
	3.	16	-	2	6	-
	4.	2	-	-	2	-

Farklı fakülte ve meslek yüksek okullarında ve farklı sınıf düzeylerinde eğitim gören toplam 254 öğrenci çalışmanın ikinci grubunu oluşturmaktadır. Ölçeğin yapı geçerliğinin belirlenmesi amacıyla ikinci çalışma grubundan elde edilen verilere AFA uygulanmıştır. Bununla birlikte madde ayırt edicilikleri ve ölçeğin ve alt faktörlerinin iç tutarlılık anlamında güvenilirliği belirlenirken ikinci çalışma grubunun verileri kullanılmıştır.

Üçüncü çalışma grubu ölçeğin kararlılık anlamında güvenilirliğini belirlemek için oluşturulmuştur ve toplam 57 kişiden oluşmaktadır. Üçüncü çalışma grubunda yer alan katılımcılara ilişkin bilgiler Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Üçüncü Çalışma Grubunda Yer Alan Katılımcılara İlişkin Bilgiler

	2.Sınıf	4.Sınıf
Kadın	14	18
Erkek	9	16

Tablo 2’de üçüncü çalışma grubunda yer alan öğrencilere ilişkin bilgiler yer almaktadır. Ölçeğin kararlılık anlamında güvenilirliğini belirlemek amacıyla Eğitim Fakültesi’nde öğrenim görmekte olan ve ilk grupta yer almayan toplam 57 öğrenci üçüncü çalışma grubu olarak belirlenmiştir.

Dördüncü çalışma grubu ise AFA ile belirlenen yapıyı doğrulamak amacıyla yeniden uygulamanın yapıldığı toplam 157 öğrenciden oluşmaktadır. Bu gruptan elde edilen veriler Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile analiz edilmiştir. Dördüncü çalışma grubunda yer alan katılımcılara ilişkin bilgiler Tablo 3’te yer almaktadır.

Tablo 3. Dördüncü Çalışma Grubunda Yer Alan Katılımcılara İlişkin Bilgiler

	Sınıf	Eğitim Fakültesi	Meslek Yüksek Okulu	Mühendislik Fakültesi	İşletme Fakültesi	Tıp Fakültesi
Kadın	1.	10	2	5	10	8
	2.	4	13	5	5	-
	3.	-	-	3	7	-
	4.	5	-	4	2	-
Erkek	1.	6	3	9	4	7
	2.	5	6	7	4	2
	3.	-	-	10	6	-
	4.	-	-	2	3	-

Tablo 3'te dördüncü çalışma grubunda yer alan öğrencilere ilişkin bilgiler yer almaktadır. Ölçme aracı ile elde edilen yapıyı sınamak amacıyla toplam 157 öğrenci dördüncü çalışma grubu olarak belirlenmiştir. 4 katılımcının yanıtları veri setinde uç değer oluşturması nedeniyle analiz dışı bırakılmıştır. Bu nedenle DFA 153 kişiye ait veriler ile yapılmıştır.

Süreç

Ölçeğin geliştirilme aşamasında öncelikle alanyazın incelemesi yapılarak kuramsal çerçeve oluşturulmuş ve araştırmanın birinci çalışma grubunda yer alan 10 öğrencinin derse katılım, sınav sonuçları ve akademik başarı gibi konularda arkadaşlarının kendisinden daha yüksek puan alması, daha iyi performans göstermesi ya da daha başarılı olması durumunda neler hissedeceğine ilişkin kompozisyon yazması sağlanmıştır. Öğrencilerin yazılı ifadeleri ölçek maddelerinin oluşturulmasında göz önünde bulundurulmuştur. Alanyazında akademik kıskançlığa ilişkin bir ölçme aracı bulunmamaktadır. Bu nedenle haset ve kıskançlık kavramına ilişkin kuramsal yapı incelenerek akademik kıskançlığın göstergesi olabilecek maddeler yazılmıştır. Bu doğrultuda toplam 47 adet madde yazılmıştır. Oluşturulan maddelerle ilgili ölçtüğü yapıya ilişkin psikoloji alanında 1, rehberlik ve psikolojik danışmanlık alanında 2 uzmanın görüşüne başvurulmuş ve uzman görüşleri doğrultusunda 3 madde akademik kıskançlığı ölçemeyeceği gerekçesiyle kapsam dışı bırakılmıştır. Ardından üç farklı ölçme ve değerlendirme uzmanının görüşüne başvurulmuş ve görüşleri doğrultusunda 2 madde daha hem duygusal hem davranışsal boyutu ölçtüğü gerekçesiyle kapsam dışı bırakılmıştır. Öneriler doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılarak toplam 41 maddede karar kılınmıştır. Son olarak 1 Türkçe dil uzmanının görüşüne dayalı olarak maddelerin dilbilgisi kurallarına ilişkin kontrolleri yapılmıştır. Maddeler birinci çalışma grubunda yer alan 10 katılımcıya birebir görüşme yapılarak uygulanmış ve maddelerin nasıl anlaşıldığı kontrol edilerek gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Bu işlem ölçekte yer alan maddelerin yapı geçerliğinin belirlenmesine yönelik önemli bulgular elde edilmesini sağlamıştır.

Oluşturulan deneme formu ikinci çalışma grubunda yer alan 254 öğrenciye uygulanmış ve elde edilen verilere yapıyı istatistiksel olarak tanımlamak için AFA yapılmıştır. Bununla birlikte madde istatistikleri belirlenmiş, kuramsal yapı da göz önünde bulundurularak ölçeğe son hali verilmiş ve ölçeğin iç tutarlılığı kestirilmiştir. Ölçeğin güvenirligine ilişkin kanıtları güçlendirmek amacıyla son ölçek üçüncü çalışma grubunda yer alan toplam 57 öğrenciye iki hafta arayla iki kez uygulanarak kararlılık anlamındaki güvenirligi belirlenmiştir. Ölçeğin yapı geçerliğine ilişkin bir kanıt da oluşturulan yapının doğrulanmasıyla elde edilmiştir. Dördüncü çalışma grubunda yer alan toplam 153 öğrenciye ölçeğin nihai formu uygulanarak elde edilen veriler ile DFA yapılmış. Bu yolla oluşturulan yapının doğruluğu sınanmıştır.

Ölçeğin geliştirilme aşamasında ölçüt dayanaklı geçerliğini belirlemek amacıyla alanyazın taraması yapılmış ve benzer ya da zıt özelliği ölçmek amacıyla geliştirilen veya Türkçeye uyarlanan, geçerliği ve güvenirligi kanıtlanmış bir ölçeğin olup olmadığı araştırılmıştır. Ancak duygusal ilişkilerde kıskançlık kavramı sıkça ele alınan bir konu olmasına rağmen akademik kıskançlık araştırmalara konu olmamıştır. Bu nedenle ölçüt dayanaklı geçerlik alanyazın yetersizliğinden dolayı belirlenememiş yalnızca yapı ve kapsam geçerliğine ilişkin araştırmalar yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Ölçeğin kapsam geçerliğinin belirlenmesi amacıyla uzman görüşüne başvurulmuştur. Yapı geçerliğinin belirlenmesi amacıyla maddelerin öğrenciler tarafından nasıl anlaşıldığı incelenmiş. Bu amaçla 10 öğrenci ile maddelerin anlaşılabilirliğine ilişkin görüşmeler yapılmıştır. İstatistiksel olarak ise AFA ve DFA ile yapı geçerliğine ilişkin kanıtlar sunulmuştur. AFA sürecinde ölçeğin faktör sayısının belirlenmesinde özdeğerin 1'in üzerinde olması olarak anılan K1 yöntemine ek olarak Horn'un Paralel Analiz yöntemi kullanılmıştır. Ölçeğin iç tutarlılık anlamında güvenirligini belirlemek amacıyla Cronbach Alpha, kararlılık anlamında güvenirligini belirlemek amacıyla test tekrar test yöntemi ile elde edilen veriler arasındaki ilişki Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı ile belirlenmiştir.

Veri analizlerini gerçekleştirmeden önce elde edilen verilerde kayıp veri incelemesi yapılmıştır. Toplam kayıp veri oranı ikinci çalışma grubunda yaklaşık %2, üçüncü çalışma grubunda %0 ve dördüncü çalışma grubunda yaklaşık %1.5 oranındadır. Her kayıp veri mekanizmasında düşük kayıp veri durumunda iyi performans sergilemesi nedeniyle kayıp veriler Beklenti Maksimizasyon Algoritması yöntemi tamamlanmıştır (Koçak & Çokluk-Bökeoğlu, 2017). Ardından uç değer incelemesi yapılmış ve dördüncü çalışma grubunda yer alan 4 katılımcı uç değer oluşturması nedeniyle analiz dışı bırakılmıştır. Veri setlerinin normalligi test edilerek analiz sürecine geçilmiştir. Çalışmada DFA için Lisrel 8.51 programı kullanılmıştır. Diğer analizler ise R programı, “psych” paketi kullanılarak yapılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde öncelikle AFA'ya ilişkin bulgulara, ardından DFA'ya ilişkin bulgulara ve son olarak ölçeğin güvenilirliğine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Bulguların elde edilmesi sürecinde ilk olarak AFA yapılmıştır. AFA sonuçlarının değerlendirilmesinden önce verilerin faktörleşmeye uygun olup olmadığının incelenmesi gerekir. Verilerin AFA için uygun olup olmadığı Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett Sphericity testi ile açıklanabilir (Çokluk, Şekercioğlu & Büyüköztürk, 2012). Bu gereklilik doğrultusunda elde edilen Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı ve Bartlett Küresellik testi sonucu Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. KMO ve Bartlett Sphericity Testi Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Değeri		0.837
Bartlett	Yaklaşık Ki-Kare	1444
Küresellik Testi	Serbestlik derecesi	171
	Anlamlılık düzeyi	.000

Tablo 4'te sunulan değerler doğrultusunda verinin faktör analizi için uygun olduğu kararı verilmiş. Field (2000) de Kaiser-Meyer-Olkin değerinin .50 değerinin üzerinde olması gerektiğini belirtmektedir. AFA sonucunda üç faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Faktörlere ilişkin bilgiler Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5. Faktör Sayısı ve Açıklanan Toplam Varyansa İlişkin Bulgular

Faktörler	Özdeğer	Açıkladığı varyans (%)	Açıklanan Toplam Varyans
Faktör 1	4.989	26.259	48.007
Faktör 2	2.603	13.698	
Faktör 3	1.529	8.050	
Faktör 4	0.998	5.250	
Faktör 5	0.980	5.156	

Tablo 5'te AFA sonucu elde edilen faktörler, faktörlerin açıkladığı varyans ve özdeğeri 1'in üzerinde olan toplam üç faktörün açıkladığı toplam varyans oranı sunulmuştur. Özdeğeri 1'in üzerinde olan boyutların geçerli kabul edilmesi K1 yöntemi olarak adlandırılmaktadır (Çokluk & Koçak, 2016). Bu yöntemde göre özdeğeri 1'in üzerinde olan faktörler geçerli faktör olarak kabul edilmiştir. Açıklanan toplam varyans oranının yüzde 40 ile yüzde 60 arasında olması ideal olarak kabul edilmektedir (Scherer, Luther, Wiebe & Adams, 1988), analiz sonucunda üç faktör ile açıklanan toplam varyans oranı yaklaşık yüzde 48'dir. Faktörlere ilişkin özdeğerler incelendiğinde Faktör 4'ün öz değerinin 1'e çok yakın olduğu görülmektedir. Bu yöntemde göre özdeğerin 1'in üzerinde olması kuralı nedeniyle faktör sayısı üç olarak belirlenmektedir. Faktör sayısını sınamak için bir başka yöntem olan Horn'un Paralel Analiz yöntemine başvurulmuştur. Horn'un paralel analizi yöntemi özellikle bir yapının ilk defa tanımlandığı durumlarda, yapının kaç faktörlü olduğunun belirlenmesinde kullanılan bir yöntemdir. Bu yöntemde gerçek verinin özelliklerini yansıtan yapay bir veri üretilerek her iki veriye paralel olarak AFA yapılır ve faktörlerin özdeğerleri karşılaştırılır. Faktör sayısının belirlenmesinde kullanılan en

güçlü yöntemlerden birisidir. Akademik kıskançlık ölçeğinde ele alınan yapı bu çalışmada ilk kez boyutlandırılmaktadır bu nedenle faktör sayısının belirlenmesinde Horn'un paralel analizi yöntemine başvurulmuştur. Elde edilen sonuçlar Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Paralel Analiz Yöntemine İlişkin Sonuçlar

	Özdeğerler				
	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3	Faktör 4	Faktör 5
Temel veri	4.989	2.603	1.529	0.998	0.980
Paralel veri	1.276	1.158	1.073	1.055	1.021

Tablo 6'da Horn'un paralel analizi sonucu elde edilen özdeğerler sunulmuştur. Bu yöntemde AFA yapılan gerçek veriye paralel olacak şekilde yapay veri üretilir ardından her iki veriye de AFA yapılarak faktörlerin özdeğerleri karşılaştırılır. Yapay verinin özdeğeri gerçek veriden yüksek olmaya başladığı aşama faktör sayısı olarak belirlenir (Çokluk & Koçak, 2016; Koçak, Çokluk & Kayri, 2016). Tablo 6'da ilk üç faktörde gerçek verinin özdeğeri yapay verininkinden daha yüksektir. Dördüncü faktöre gelindiğinde yapay verinin özdeğeri gerçek verinin özdeğerinden daha yüksek değer almaya başlamıştır. Buna göre bu yöntem de faktör sayısının üç olduğuna işaret etmektedir.

Faktör sayısı kararlaştırıldıktan sonra 41 maddenin faktör yükleri, binişiklikleri, aynı amaca hizmet etmeleri ve madde ayırt edicilikleri incelenmiştir. Madde ayırt edicilik indeksi .30'un üzerinde olan maddeler iyi ayırt edici maddelerdir (Turgut & Baykul, 2010). Buna göre madde ayırt ediciliği .30'un altında olan maddeler testten çıkartılmıştır. Birden fazla faktörde faktör yükü yüksek ve yakın olan maddeler binişik maddelerdir. Bu nedenle faktör yükü birden fazla faktörde yüksek olan maddeler testten çıkartılmıştır. Son olarak aynı boyutta yer alan ve paralel olan maddelerden biri testte tutulacak şekilde diğer maddeler testten çıkarılmıştır. Bu işlemlerin ardından 19 madde ile üç boyutlu bir yapı elde edilmiştir. Faktörlerde yer alan maddelerin kuramsal olarak uyumlu olması temel ölçüt olmuştur. Maddelerin ölçekte kalmasına karar verilirken hem kuramsal açıdan hem istatistiksel açıdan ilgili faktörle uyumuna bakılarak karar verilmiştir.

Ölçeğin 3 faktörlü yapısının ortaya konmasının ardından faktörlerin adlandırılması aşamasına geçilmiştir. Faktörler adlandırılırken alanyazında yer alan çalışmalar göz önünde bulundurulmuştur. Buna göre, öğrencinin bir arkadaşı kendisinden daha yüksek puan aldığında, daha başarılı olduğunda ya da bir başarı elde ettiğinde öğrencinin kendine kızmasına, kendini suçlamasına ve bu durumun onda rahatsızlık yaratmasına ilişkin maddelerin yer aldığı faktör "Kendine yönelme" olarak adlandırılmıştır. Bu boyut Pines (1988)'de yer alan Freud'un kıskançlığa ilişkin tanımlamasındaki bireyin kendini suçladığı öz-eleştiriye karşılık gelmektedir. Örneğin "Bir sınavda arkadaşımın daha düşük puan aldığımda kendime öfkelenirim" maddesi bu faktörde yer almaktadır. Guerrero ve Afifi (1998) kendini suçlamanın ve duygusal yıkımın kıskançlık durumunda ortaya çıkabilecek olumsuz yıkıcı duygular olduğunu belirtmektedir. Benzer şekilde Brehm (1992) de kıskançlık durumunda kendine yönelik suçlama ve duygusal çöküntü durumunun ortaya çıktığını ifade etmektedir. Bu maddeler bireylerin rakip olarak gördüğü arkadaşından ziyade kendini suçladığı, kendine yönelik olumsuz duygular oluşturduğu durumlara işaret etmektedir. Kuramsal olarak kıskançlık durumunda bireyin hatayı kendinde araması, kendine öfkelenmesi ya da kendini suçlaması durumları ile karşılaşılabilmektedir (Demirtaş, 2004; Brehm, 1992; Guerrero & Afifi, 1998).

"Haset" olarak adlandırılan boyutta yer alan maddeler ise bireyin kendisinin sahip olamadığı başarının sahibine yönelik öfkeyi yansıtmaktadır. Haset, başkalarının sahip olduğu şeye sahip olmak istemeyi ve kendi nitelik ve niceliklerini başkalarınıninkiyle karşılaştırmayı, bunun sonucunda da çekememe boyutuna varan bir durumu anlatır (Anderson, 2002; Demir, 2004; Kim & Hupka, 2002; Parrott & Smith, 1993; Pines, 1998). Bu boyut Pines (1988)'de yer alan Freud'un kıskançlık tanımındaki haset kavramıyla tam olarak örtüşmektedir. Örneğin "Sınavlarda benden daha yüksek puan alan arkadaşlarıma kinlenirim" ve "Arkadaşlarımdan ders çalışmasına engel olmak isterim" maddeleri bu boyutta yer almaktadır. Bu boyutta yer alan maddeler haset duygusunu ortaya koymaktadır. "Olgunluk" olarak adlandırılan bir diğer boyut, bireyin bir başkasının sahip olduğu şeye sahip olmak istediği ancak bunu kendisine ya da karşındakine öfkelenerek değil anlayışlı ve akılcı bir yolla

davranışa dönüştürdüğü tepkilerdir. Bu tepkiler olgun davranışlar olarak anılmaktadır. Kıskançlığın yaş ile ve dolaylı olarak olgunlukla ilişkisini ortaya koyan bazı çalışmalar (aktaran Bringle & Williams 1979; Bringle, Roach, Andler & Evenbeck, 1979; Demirtaş, 2004, Mathes, Phillips, Skowran & Dick, 1982; Sullivan, 1953), bireylerin yaşı ilerledikçe olası bir kıskançlık durumunda daha olgun tavırlar sergilediğini de ortaya koymuştur. “Benden başarılı olan arkadaşlarıma çalışma tekniklerini sorarım” ve “Arkadaşım benden başarılı olduğunda onun adına mutlu olurum” ifadeleri bu boyutta yer almaktadır ve olgun tepkilere işaret etmektedir.

Faktör yükleri, madde ayırt edicilikleri ve kuramsal yapı dikkate alınarak 19 madde ile elde edilen üç boyutlu yapıya ilişkin madde ve faktör yükü dağılımları Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Maddelerin Faktörlere Dağılımı ve Faktör Yüklerine İlişkin Bulgular

Maddeler	Faktör Yükleri		
	Haset	Kendine Yönelme	Olgunluk
M19. Arkadaşlarımdan benden başarılı olması arkadaşlığımızı bozar.	.852		
M15. Sınavlarda benden yüksek puan alan arkadaşlarıma kinlenirim.	.819		
M5. Arkadaşlarımdan ders çalışmasına engel olmak isterim.	.645		
M18. Benim elde edemediğim başarıyı başkasının elde etmesi beni öfkelenendirir.	.630		
M17. Derste benden daha iyi performans gösteren kişilerden rahatsız olurum.	.597		
M10. Arkadaşlarımdan yüksek lisans kazanmasını istemem.	.577		
M16. Benim yanlış yanıt verdiğim soruya başkasının doğru yanıt vermesi beni öfkelenendirir.	.495		
M1. Ders konularında geride olmaktan rahatsızlık duyarım.		.772	
M9. Arkadaşlarımdan düşük puan aldığında kendimi suçlarım.		.708	
M6. Ortalamamın arkadaşlarımdan ortalamasından düşük olması beni üzer.		.656	
M7. Arkadaşlarımdan benden yüksek puan alması beni hırslandırır.		.632	
M3. Arkadaşlarımla ders konularında rekabet etmekten hoşlanırım.		.606	
M4. Arkadaşlarımdan benden daha çok ders çalıştığında kendimi sorumsuz hissederim.		.559	
M13. Sınavlarda benden daha yüksek puan alanları tebrik ederim.			.808
M14. Arkadaşlarımdan benden başarılı olduğunda onlar adına mutlu olurum.			.787
M12. Benden daha başarılı olan arkadaşlarıma çalışma tekniklerini sorarım.			.711
M8. Benden daha başarılı olan kişilerle arkadaşlık etmek isterim.			.576
M2. Arkadaşlarımdan başarılı olabilecekleri konusunda motive ederim.			.552
M11. Başarılı arkadaşlarımdan derslerle ilgili yardım isterim			.464

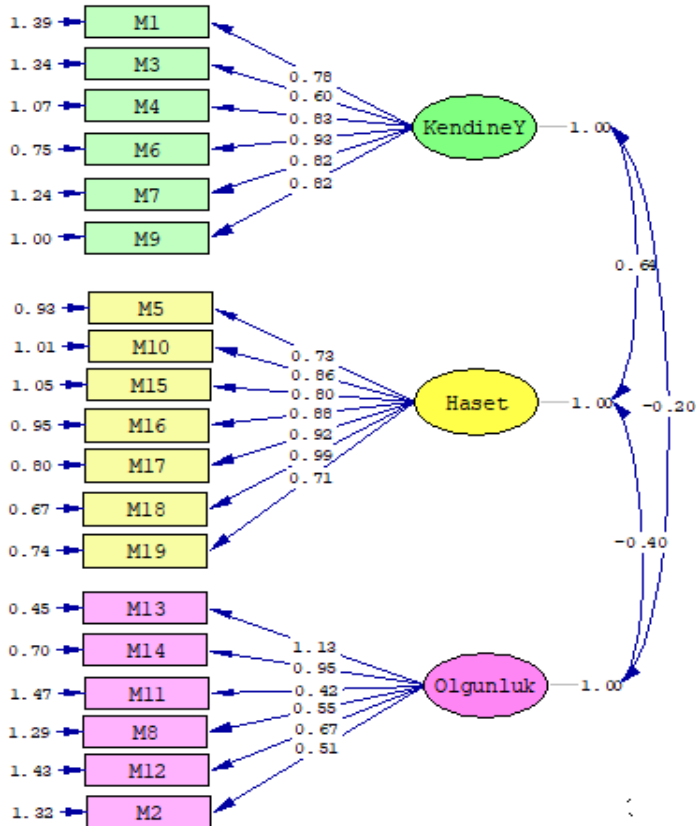
AFA aşamasında maddelerin tek bir faktörde faktör yükleri yüksek olduğunda ve özellikle bazı maddelerin çok yüksek faktör yüküne sahip olduğunda Varimax yöntemi en uygun döndürme yöntemidir (Kaiser, 1958). Bu durum göz önünde bulundurularak Varimax yöntemi ile döndürme yapılarak faktör yükleri sabitlenmiştir. Tablo 7’de sunulan üç faktör arasındaki korelasyonlar ise, Haset ile Kendine yönelme arasında .428, Haset ile Olgunluk arasında -.376 ve Olgunluk ile Kendine yönelme arasında -.133 olarak hesaplanmıştır. Tablo 8’de madde toplam test puanı korelasyonları ve Cronbach Alpha katsayıları sunulmuştur.

Tablo 8 incelendiğinde ölçeğin bütününe ilişkin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı .779, Haset alt boyutunun .840, Kendine yönelme alt boyutunun .840 ve Olgunluk alt boyutunun ise .817 olduğu görülmektedir. Ölçeğin iki hafta ara ile üçüncü çalışma grubuna uygulanması ile elde edilen veriler arasındaki korelasyon .89 olarak hesaplanmıştır. Bu katsayı ölçeğin kararlılık anlamında güvenilirliğine kanıt oluşturmaktadır. Madde toplam test puanı korelasyonu katsayısı maddelerin ayırt ediciliğine ilişkin kanıt oluşturmaktadır (Baykul, 2000). Tablo 8’de sunulan madde toplam test puanı katsayıları incelendiğinde ölçekte yer alan maddelerin ayırt ediciliklerinin .348 ile .549 arasında değiştiği görülmektedir.

Tablo 8. Madde Toplam Test Puanı Korelasyonlarına İlişkin Bulgular

Maddeler	Madde Toplam Test Puanı Korelasyonu			Cronbach Alpha Değeri
	Haset	Kendine Yönelme	Olgunluk	
M19	.537			.769
M15	.372			.772
M5	.392			.773
M18	.549			.771
M17	.535			.772
M10	.420			.774
M16	.461			.774
M1		.425		.773
M9		.430		.774
M6		.420		.773
M7		.348		.776
M3		.391		.775
M4		.377		.775
M13			.529	.771
M14			.547	.771
M12			.395	.773
M8			.397	.773
M2			.381	.773
M11			.349	.776
Toplam Cronbach Alpha	.840	.840	.817	.779

19 maddelik 3 faktörlü yapının doğrulanması amacıyla dördüncü çalışma grubunda yer alan 153 kişiye daha ölçek uygulanarak elde edilen veriye DFA uygulanmıştır.

Şekil 1. Kıskançlık Ölçeğine İlişkin Yol Diyagramı

Şekil 1’de yer alan yol diagramı DFA sonucunda elde edilmiştir. Yapıya ilişkin diğer uyum indeksleri Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. Yapıya İlişkin Uyum İyiliği Değerleri

Uyum indeksleri	Değer	Uyum
χ^2	264.86	İyi
χ^2/df	1.77	İyi
RMSEA	.07	Kabul edilebilir
SRMR	.09	Kabul edilebilir
NFI	.96	İyi
NNFI	.66	Kabul edilebilir
CFI	.88	Kötü
GFI	.85	Kötü
AGFI	.85	Kabul edilebilir

Tablo 9 incelendiğinde CFI ve GFI indeksleri dışında elde edilen uyum iyiliklerinin kabul edilebilir veya iyi uyum aralıklarında olduğu görülmektedir (Bentler & Bonett, 1980; Çokluk ve diğerleri, 2012; Jöreskog & Sörbom, 1982; Stevens, 2002). RMSEA değerinin .072, Ki-kare değerinin serbestlik derecesine oranı ise 1.77 olduğu görülmektedir. RMSEA değerinin .08’den küçük olması kabul edilebilir uyuma, Ki-kare değerinin serbestlik derecesine oranının ise 2’den küçük olması iyi uyuma işaret etmektedir (Tabachnick & Fidell, 2012). Buna dayanarak, ölçeğe ilişkin uyum indekslerinin çoğunluğunun iyi ve kabul edilebilir değerler arasında olması nedeniyle 19 maddelik üç faktörlü yapı olarak tanımlanan Akademik Kıskançlık Ölçeği doğrulandığı kabul edilmiştir.

SONUÇLAR ve TARTIŞMA

Bu araştırmada Akademik Ölçeğinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla toplam 478 üniversite öğrencisinin görüşüne başvurularak ilgili yapı tanımlanmış, geçerlik ve güvenilirlik indeksleri belirlenmiştir.

Ölçeğin geliştirilmesi aşamasında kuramsal yapı göz önünde bulundurularak 19 maddelik üç faktörlü yapı elde edilmiştir. Ölçek toplam varyansın yaklaşık %48’ini açıklamaktadır ve ölçekte yer alan maddelerin ayırt edicilikleri .48 ile .549 arasında değişmektedir. Ölçeğin iç tutarlılık anlamında güvenilirliğini belirlemek için Cronbach Alpha yöntemi, kararlılık anlamında güvenilirliğini belirlemek için test tekrar test yöntemi kullanılmıştır. Ölçeğin tamamının Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı .779, Haset alt faktörünün .840, Kendine yönelme alt faktörünün .840, Olgunluk alt faktörünün .817 olarak bulunmuştur. Ölçeğin iki hafta ara ile üçüncü çalışma grubuna uygulanması ile elde edilen veriler arasındaki korelasyon katsayısı .89’dur. Bu katsayı ölçeğin kararlılık anlamında güvenilirliğine kanıt oluşturmaktadır. Buna göre ölçeğin kararlılık ve iç tutarlılık anlamında güvenilirliğe sahip olduğu sonucuna varılmıştır.

AFA sonucunda elde edilen üç faktörlü yapıyı sınamak için yapılan DFA sonucunda RMSEA değerinin .072, Ki-kare değerinin serbestlik derecesine oranı ise 1.77 olduğu, SRMR değerinin .09, NFI değerinin .96, NNFI değerinin .66, CFI değerinin .88, GFI değerinin .85 AGFI değerinin ise .85 olduğu bulunmuştur. Model uyumuna ilişkin indekslerin çoğunluğu uyumun iyi ya da kabul edilebilir olduğuna işaret etmektedir bu nedenle yapının doğrulandığı sonucuna varılmıştır.

Alanyazında kıskançlığın düzeyine bağlı olarak gösterilecek tepkilerin farklılaştığına dair ifadeler yer almaktadır. Bu ifadeler duygusal ilişkilerde kıskançlığa ilişkin kuramsal açıklamalar olsa da akademik kıskançlıkta da benzer tepkilerin sergileneceği düşünülmektedir. Alanyazında kıskançlığa verilecek tepkilerin duygusal, bilişsel ve fiziksel olduğu ifade edilmektedir (Aune & Comstock, 1991; DeWeerth & Kalma, 1993; Guerrero, 1998; Mathes & Verstraete, 1993; Pines & Aronson, 1983; Shettel-Neuber, Bryson & Young, 1978). Geliştirilen Akademik Kıskançlık Ölçeğinde tanımlanan boyutlar ve yer alan maddeler ile bireyin olumlu ya da olumsuz bilişsel, duygusal ve fiziksel tepkilerinin akademik kıskançlık kavramını oluşturduğu sonucuna varılmıştır. Örneğin ölçekte yer alan “Arkadaşlarımın ders

çalışmasına engel olmak isterim” ifadesi bilişsel ve olumsuz bir tepkiye karşılık gelirken “Arkadaşlarım benden başarılı olduğunda onlar adına mutlu olurum” ifadesi duygusal ve olumlu bir tepkidir.

Akademik kıskançlığı oluşturan Haset, Kendine yönelme ve Olgunluk boyutları incelendiğinde kıskançlığın düzeyine bağlı olarak verilecek tepkilerinin farklılaştığı ifade edilebilir. Haset boyutu bireyin negatif davranışlarını yansıtmaktadır. Bu faktörde yer alan maddeler bireyin kendisinin sahip olmadığı başarıya sahip olan kişiye yönelik öfkeyi yansıtmaktadır. Haset, başkalarının sahip olduğu şeye sahip olmak istemeyi ve kendi nitelik ve niceliklerini başkalarınıninkine karşılaştırmayı, bunun sonucunda da çekememe boyutuna varan bir durumu anlatır (Anderson, 2002; Demir, 2004; Kim & Hupka, 2002; Parrott & Smith, 1993; Pines, 1998). Örneğin bireyin başarılı olan arkadaşlarının ders çalışmasını önlemek istemesi, ya da onlara öfkelenmesi Haset alt faktörünü yansıtmaktadır. Bu faktör olumsuz duyguları ve diğer insanları olumsuz yönde etkileyebilecek davranışları içerir. Bu durum fiziksel tepki olarak düşünülebilir (Afifi & Reichert, 1996).

Kendine yönelme alt faktöründe, bireylerin birisinin kendisinden daha başarılı olması durumunda rahatsız oldukları ancak bu durumun bir sonucu olarak kendilerini suçladıkları sonucuna varılmıştır. Kıskançlık durumunda, bireyler kendilerine kızabilirler (Brehm, 1992; Demirtaş, 2004; Guerrero & Afifi, 1998). Guerrero ve Afifi (1998) ve Brehm (1992) kişilerin kendini suçlamasının kıskançlıkta ortaya çıkabilecek yıkıcı duygular olduğunu belirtmektedir. Bu faktör tam olarak bireyin kendini suçlamasını yansıtmaktadır. Pines (1988) bunu öz eleştiri olarak adlandırmaktadır ancak tanımlarken kişilerin kendilerini suçladığını da belirtmektedir. Bu faktör bireylerin rakip olarak gördüğü arkadaşından ziyade kendilerini suçlamasını, kendilerinde hata aramalarını, kendilerine öfkelenmelerini ortaya koymaktadır (Brehm, 1992; Demirtaş, 2004; Guerrero & Afifi, 1998).

Olgunluk faktörü bireyin bir başkasının sahip olduğu şeye sahip olmak istediği ancak bunu kendisine ya da karşısındakine öfkelenerek değil yapıcı bir yolla davranışa dönüştürdüğü tepkileri yansıtmaktadır. Bu tepkiler olgun davranışlar olarak anılmaktadır. Kıskançlığın dolaylı olarak olgunlukla ilişkisini ortaya koyan çalışmalar (aktaran Bringle ve diğerleri, 1979; Bringle & Williams 1979; Demirtaş, 2004; Sullivan, 1953; Mathes ve diğerleri, 1982), bireylerin kıskançlıkta sergiledikleri davranışların olgunlukla ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Bu çalışmada da akademik kıskançlıkta bireylerin olgun tavır sergilediği, suçlu arayıp öfkelenmek yerine tebrik etmeyi ya da deneyimlerini paylaşmayı tercih görülmektedir.

Sonuç olarak Haset, Kendine yönelme ve Olgunluk olmak üzere üç faktörden oluşan Akademik Kıskançlık Ölçeğinin Haset faktöründe 7, Kendine yönelme faktöründe 6 ve Olgunluk faktöründe 6 madde olduğu, ölçeğinin bütününe ve faktörlerinin güvenilir olduğu ve tanımlanan yapının doğrulandığı yargısına varılmıştır. Alanyazında duygusal ilişkilerde kıskançlık kavramı sıklıkla ele alınmıştır. Duygusal kıskançlığı ölçmeye yönelik farklı ölçeklerin geliştirilmiş olması bu konuda yapılan çalışmalara zemin oluşturmuştur. Akademik kıskançlık kavramının incelenmesinin önündeki en önemli engel bu özelliği ölçecek bir ölçeğin eksikliğidir. Bu ölçeğin akademik kıskançlık özelliğini ölçebilecek geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu bu çalışmada ortaya koyulmuştur. Ölçek farklı çalışmalarda kullanılarak akademik kıskançlığın ilişkili olduğu diğer kavramlar araştırılabilir ve ilgili kuramsal gelişmeler kaydedilebilir. Çalışmanın bu yönüyle alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Afifi, W. A., & Reichert, T. (1996). Understanding the role of uncertainty in jealousy experience and expression. *Communication Reports*, 9(1), 93-103.
- Anderson, R. E. (2002). Envy and jealousy. *American Journal of Psychotherapy*, 56(4), 455-480. doi: 10.1176/appi.psychotherapy.2002.56.4.455
- Aune, K. S., & Comstock, J. (1991). Experience and expression of jealousy: Comparison between friends and romantics. *Psychological Reports*, 69(1), 315-319. doi: 10.2466/pr0.1991.69.1.315
- Baykul, Y. (2000). *Eğitimde ve psikolojide ölçme: Klasik test teorisi ve uygulaması*. Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Bentler, P. M., & Bonett, D. G. (1980). Significance tests and goodness of fit in the analysis of covariance structures. *Psychological Bulletin*, 88(3), 588-606. doi: 10.1037/0033-2909.88.3.588

- Brehm, S.S. (1992). *Intimate relationships*. New York, NY: McGraw Hill.
- Bringle, R. G., & Williams, L. J. (1979). Parental off-spring similarity on jealousy and related personality dimensions. *Motivation and Emotion*, 3(3), 265-286. doi: 10.1007/BF01904230
- Bringle, R. G., Roach, S., Andler, C., & Evenbeck, S. (1979). Measuring the intensity of jealousy reactions. *Catalog of Selected Documents in Psychology*, 9, 23-24.
- Buunk, B. P., Angleitner, A., Oubaid, V., & Buss, D. M. (1996). Sex differences in jealousy in evolutionary and cultural perspective: Tests from the Netherlands, Germany, and the United States. *Psychological Science*, 7(6), 359-379.
- Buunk, B., & Bringle, R. G. (1987). *Jealousy in love relationships*. In D. Perlman & S. Duck (Eds.), *Intimate relationships: Development, dynamics, and deterioration* (pp. 123-147). Beverly Hills, CA: Sage.
- Çokluk, Ö., & Koçak, D. (2016). Using Horn's parallel analysis method in exploratory factor analysis for determining the number of factors. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 16(2), 537-551.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., & Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik SPSS ve Lisrel uygulamaları* (3rd Ed.). Ankara: Pegem Akademi.
- Demir B (2004). Ankara Atatürk eğitim ve araştırma hastanesi örneğinde hastane organizasyonu içerisinde hekim-hemşire ilişkisinin çatışma ve güç ilişkileri açısından analizi: Sosyo ekonomik düzeyin, eğitimin, cinsiyet ve çalışma süresinin etkileri (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Demirtaş, H. A. (2004). *Yakın ilişkilerde kıskançlık* (bireysel, ilişkisel ve durumsal değişkenler) (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- DeSteno, D. A., & Salovey, P. (1996). Jealousy and envy. In A. S. R. Manstead & M. Hewstone (Eds.) *The blackwell encyclopedia of social psychology* (pp. 342-343). Oxford: Blackwell.
- DeWeerth, C., & Kalma, A. P. (1993). Female aggression as a response to sexual jealousy: A sex role reversal? *Aggressive Behavior*, 19(4), 265-279. doi: 10.1002/1098-2337(1993)19:4<265::aid-ab2480190403>3.0.co;2-p
- Field, A. (2000). *Discovering statistics using SPSS for windows*. London: Sage Publications.
- Friday, N. (1985). *Jealousy*. New York, NY: William Morrow.
- González-Navarro, P., Zurriaga-Llorens, R., Tosin-Olateju, A., & Llinares-Insa, L. I. (2018). Envy and counterproductive work behavior: The moderation role of leadership in public and private organizations. *Int. J. Environ. Res. Public Health* 15(7). doi: 10.3390/ijerph15071455
- Greenberg, J., & Pyszczynski, T. (1985). Proneness to romantic jealousy and responses to jealousy in others. *Journal of Personality*, 53(3), 468-479. doi: 10.1111/j.1467-6494.1985.tb00377.x
- Guerrero, L. K. (1998). Attachment style differences in the experience and expression of romantic jealousy. *Personal Relationships*, 5(3), 273-291. doi: 10.1111/j.1475-6811.1998.tb00172.x
- Guerrero, L. K., & Afifi, W. A. (1998). Communicative responses to jealousy as a function of self-esteem and relationship maintenance goals: A test of Bryson's dual motivation model. *Communication Reports*, 11(2), 111-122. doi: 10.1080/08934219809367693
- Hamamcı, Z. (2002). *Ergenlerin yalnızlık düzeyleri ve kişiler arası ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Jöreskog, K. G. & Sörbom, D. (1982). Recent developments in structural equation modeling. *Journal of Marketing Research*, 19(4), 404-416. doi: 10.2307/3151714
- Kaiser, H. F. (1958). The varimax criterion for analytic rotation in factor analysis. *Psychometrika*. 23(3). 187-200. doi: 10.1007/BF02289233
- Karakurt, G. (2001). *The impact of adult attachment styles on romantic jealousy* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kim, H. J., & Hupka, R. B. (2002). Comparison of associative meaning of the concepts of anger, envy, fear, romantic jealousy, and sadness between English and Korean. *Cross-Cultural Research*, 36(3), 229-255. doi: 10.1177/10697102036003003
- Kızıldağ, S. (2017). Duygusal kıskançlık ölçeği üniversite öğrencileri formu: Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları. *Journal of Measurement and Evaluation in Education and Psychology*, 8(1), 146-157. doi: 10.21031/epod.302673
- Kızıldağ, S., & Yıldırım, İ. (2017). Eş duygusal kıskançlık ölçeği'nin geliştirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 17(1), 175-190.
- Koçak, D., & Çokluk-Bökeoğlu, Ö. (2017). Kayıp veriyle baş etme yöntemlerinin model veri uyumu ve madde model uyumuna etkisi. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 8(2), 200-223. doi: 10.21031/epod.303753

- Koçak, D., Çokluk, Ö., & Kayri, M. (2016): Faktör sayısının belirlenmesinde MAP testi, paralel analiz, K1 ve yamaç birikinti grafiği yöntemlerinin karşılaştırılması. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 330-359. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/253575> adresinden elde edilmiştir.
- Lewin, K. (1948). *Resolving social conflicts*. New York, NY: Harper.
- Massé, L., & Gagné, F. (2002). Gifts and talents as sources of envy in high school settings. *Gifted Child Quarterly*, 46(1), 15-29. doi: 10.1177/001698620204600103
- Mathes, E. W., & Severa, N. (1981). Jealousy, romantic love, and liking: Theoretical considerations and preliminary scale development. *Psychological Reports*, 49(1), 23-31. doi: 10.2466/pr0.1981.49.1.23
- Mathes, E. W., & Verstraete, C. (1993). Jealous aggression: Who is the target, the beloved or the rival. *Psychological Reports*, 72(3), 1071-1074. doi: 10.2466/pr0.1993.72.3c.1071
- Mathes, E. W., Phillips, J. T., Skowran, J., & Dick, W. E. (1982). Behavioral correlates of the interpersonal jealousy scale. *Educational and Psychological Measurement*, 42(4), 1227-1231. doi: 10.1177/001316448204200432
- Mead, M. (1977). Jealousy: Primitive and civilized. In G. Clanton & L. G. Smith (Eds.), *Jealousy* (pp. 115-127). Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Parrott, W. G., & Smith, R. H. (1993). Distinguishing the experience of jealousy and envy. *Journal of Personality and Social Psychology*, 64(6), 906-920. doi: 10.1037//0022-3514.64.6.906
- Pfeiffer, S. M., & Wong, P. T. (1989). Multidimensional jealousy. *Journal of Social and Personal Relationships*, 6(2), 181-196. doi: 10.1177/026540758900600203
- Pines, A.M. (1988). Keeping the spark alive: Preventing burnout in love and marriage. New York, NY: Free Press.
- Pines, A. M. (1998). *Romantic Jealousy: Causes, symptoms, cures*. New York, NY: Routledge.
- Pines, A. M., & Aronson, E. (1983). The jealousy question scale. *Psychological Reports*, 50, 1143-1147.
- Pines, A. M., & Bowes, C. F. (1992). Romantic jealousy. *Psychology Today*, 25(2), 48-56. Retrieved from <https://www.psychologytoday.com/us/articles/199203/romantic-jealousy>
- Rentzsch, K., Schröder-Abé, M., & Schütz A. (2015). Envy mediates the relation between low academic self-esteem and hostile tendencies. *Journal of Research in Personality*, 58, 143-153. doi: 10.1016/j.jrp.2015.08.001
- Salovey, P., & Rodin, J. (1986). Differentiation of social-comparison jealousy and romantic jealousy. *Journal of Personality and Social Psychology*, 50(6), 1100-1112. doi: 10.1037/0022-3514.50.6.1100
- Scherer, R. F., Luther, D. C., Wiebe, F. A., & Adams, J. S. (1988). Dimensionality of coping: Factor stability using the ways of coping questionnaire. *Psychological Report*, 62(3), 76-770. doi: 10.2466/pr0.1988.62.3.763
- Shettel-Neuber, J., Bryson, J. B., & Young, C. E. (1978). Physical attractiveness of the "other person" and jealousy. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 4(4), 612-615. doi: 10.1177/014616727800400424
- Spielman, P. M. (1971). Envy and jealousy: An attempt at clarification. *Psychoanalytic Quarterly*, 40(1), 59-82. doi: 10.1080/21674086.1971.11926551
- Stevens, J. P. (2002). *Applied multivariate statistics for the social sciences*. New Jersey, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Sullivan, H. S. (1953). *The interpersonal theory psychiatry*. New York, NY: Norton.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2012). *Using multivariate statistics*. Boston, MA: Allyn & Bacon/Pearson Education.
- Turgut, M. F., & Baykul, Y. (2010). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: PegemA.
- White, G. L. (1981). Relative involvement, inadequacy, and jealousy: A test of a causal model. *Alternative Lifestyles*, 4(3), 291-309. doi: 10.1007/BF01257942